НАПРЯМ 1. ЕКОНОМІКА

DOI: https://doi.org/10.36059/978-966-397-363-0-1

УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В КОНТЕКСТІ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ УКРАЇНИ

Боцула Олександр Іванович
кандидат економічних наук,
Інститут агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України
Головіна Олена Лаврентіївна
кандидат економічних наук,
Інститут агроекології і природокористування
Національної академії аграрних наук України

Однією з головних причин виникнення неефективного використання земельних ресурсів та погіршення стану навколишнього природного середовища в Україні стала війна. Це перешкоджає організації щодо створення, узгодження та реалізації стратегічних та програмних нормативних документів, що веде до невиконання основних положень концепції сталого розвитку [1]. Сучасний механізм державного управління землекористуванням визначає порядок взаємодії державного та приватного секторів, тому питання збалансованого використання земельних ресурсів вимагає надійного регулювання, стимулювання та оптимального використання земель сільськогосподарського призначення, що передбачає відхід від традиційного економічного механізму державного управління земельними відносинами та застосування комплексного системного підходу [2]. Такий підхід має визначати нові форми та методи управління відносинами щодо збалансованого землекористування. Цьому має передувати колективне визначення шляхів удосконалення державного управління земельними відносинами [3].

У процесі дослідження проблем державного управління землекористуванням встановлено, що суб'єкт управління є одночасно і об'єктом управління. Таким чином, земельним ресурсам необхідно забезпечити і адміністративне керування.

На сьогодні в Україні сформувалось загальне та галузеве державне управління земельними ресурсами. Загальному державному управлінню притаманний територіальний характер, тобто охоплення відповідної території в межах адміністративно-територіальних утворень (країна,

область, район тощо). Галузеве управління земельними ресурсами встановлюється на землях відповідних галузей економіки країни (землі сільськогосподарського призначення, землі територіальних громад тощо). Загальне та галузеве управління земельними ресурсами взаємопов'язані за спільністю завдань щодо забезпечення раціонального використання та охорони земельних ресурсів, але все ж таки вони є і різними за компетенцією відповідних органів, їх підпорядкованістю та територіальним охопленням [4].

В контексті збалансованого землекористування з позиції системного підходу доцільним є врахування природних основних елементів та особливостей функціонування двох підсистем природної та господарської, визначення чинників екологічно збалансованої природно-господарської системи та застосування заходів з послаблення (ліквідація) впливу негативних природних і економічних чинників на стан та використання земельних ресурсів. Під природною системою здебільшого розуміється певні елементи природного походження (ґрунти, надра, водні об'єкти, ліси тощо), які взаємопов'язані. Під господарською системою розглядається певна сукупність виробничих і невиробничих елементів і ресурсів (об'єкти виробничого призначення, невиробничі фонди тощо), які використовуються людиною в процесі використання природної системи. На загальнодержавному рівні господарська система визначається як сукупність економічних галузей, що експлуатують природні ресурси. На мікрорівні це може бути сільськогосподарське, промислове та інші види підприємств. Сполучення природної та господарської систем складає сільськогосподарське, промислове, селищне та інші види землекористування [5].

Необхідність збалансованого розвитку різних аспектів використання земель на практиці означає використання сучасних підходів до раціоналізації землекористування, організації території та охорони земель. Нижче наведені заходи, як інструменти охорони земель спрямовані на розв'язання завдань та вимог, висунутих позиціями сталого розвитку.

При аналізі рівня використання земельних ресурсів важливо встановити напрями формування збалансованого землекористування які можна класифікувати на декілька груп: організаційно-господарські, техніко-технологічні, меліоративні, соціально-економічні та екологічні (рис. 1).

Кожна з перелічених груп включає в себе систему заходів, націлених на підвищення ефективності використання землі.

Організаційно-господарський напрям включає в себе:

– вдосконалення організаційної структури управління підприємством;

– оптимізація організації менеджменту та бізнес-процесів удосконалення системи планування, обліку і контролю за основними показниками діяльності підприємства.

Техніко-технологічний напрям включає в себе:

– впровадження прогресивних способів обробки ґрунту, посіву, обробітку та збирання врожаю сільськогосподарських культур, боротьба з втратами і оптимізації якості продукції, проведення агротехнічних заходів щодо поліпшення природних кормових угідь, розробка і впровадження інтенсивних технологій вирощування сільськогосподарських культур;

– внесення органічних добрив;

– застосування протиерозійних агротехнічних заходів тощо;

– впровадження науково-обґрунтованої системи використання агротехніки.

Меліоративний напрям включає в себе:

– обробіток сільськогосподарських культур за новітніми технологіями;

– рекультивацію порушених земель;

– впровадження комплексу агролісомеліоративних та гідротехнічних протиерозійних заходів;

Соціально-економічний напрям включає в себе:

– підвищення кваліфікації працівників сільськогосподарського виробництва, впровадження прогресивних форм організації та оплати праці;

– вдосконалення планування використання землі;

– вдосконалення методів управління сільськогосподарським виробництвом.

Екологічний напрям включає в себе:

– створення умов для збереження рідкісних рослин;

– впровадження обґрунтованого чергування культур у сівозмінах.

Рис. 1 Система напрямів управління збалансованим землекористуванням

Джерело: розроблено авторами

Всі вищевказані напрями повинні діяти комплексно, що сприятиме позитивному результату – збалансованому землекористуванню, збільшенню кількості продукції, охорони і відтворення родючості земель сільськогосподарського призначення.

Список використаних джерел:

1. Фурдичко О.І., Шкуратов О.І., Шершун М.Х., Дребот О.І., Андрущенко А.В. Методика формування економічного механізму екобезпечного сільськогосподарського землекористування. Київ : ТОВ «Екоінвестком», 2012. С. 17.

2. Мішенін Є.В., Косодій Р.П., Бутенко В.М. Соціально-економічні та фінансові проблеми сталого сільського розвитку. Суми : ТОВ «ТД «Папірус»», 2011. 334 с.

3. Смолярчук М.В. Екологічні та економічні аспекти сталого розвитку землекористування. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2013. Вип. 23.4. С. 87–91.

4. Шашула Л.О. Управління земельними відносинами в Україні: деякі підходи. *Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України*. 2011. № 1. С. 624–631.